کێشەکانی شانۆی کوردی

* لەو چەند ساڵانەی دوواییدا ، شانۆی کوردی ، گەشایەوە ، لە قۆناغە تازەکەی خۆیدا ، گەلێ دەنگی نوێو روخساری نوێی هێنایە کایەوە ، کە تەقینەوەو سەرەتایەکی نوێو موژدەیەکی گەورەیان بە تەختەی شانۆی کوردی بەخشی . . رۆژ بەرۆژ ، لەگەڵ هەنگاوی نوێ لە بەردەم شانۆی کوردیدا ، گەلێ خۆزگەی نوێو خەونی پیرۆز دێنە پێشەوەو خواستی گەورەتر بەرامبەر بە شانۆی کوردی سەرهەڵئەدات . . «رۆشنبیری نوێ»ش ، لە چوارچێوەی بایەخدانی فراوانتر بە بزووتنەوەی هونەری کوردی ، چەندەها دانیشتنو کۆری دەربارەی چەند مەسەلەیەکی دیاری شانۆی کوردی سازکردو والێرەدا چەند هونەرمەندێکی کورد ، هەریەکە بەپێی باری سەرنجی خۆی ، لە لایەنێکی شانۆی کوردی ئەدوێ . .

* هونەرمەند (سەعدون یونس) دەرچوی پەیمانگای هونەرە جوانەکانەو تائێستا چەندەها شانۆگەری دەرهێناوەو بەشداری لە نواندنی چەندەها شانۆگەریی کردووە . . لێمان پرسی : ئایا شانۆی کوردی دروستبوە ؟ . بەرای تۆ چۆن ئەتوانین لەبەر هەمی کرچو کاڵ رزگاربینو شانۆیەکی زیندوو بێنینەکایەوە کە لەگەڵ ئاواتی مرۆڤی ئەم سەردەمەو خواستە پیرۆزەکانیدا یەکتر بگرنەوە ؟ ! .

+ ئاشکرایە ئێمە لە ساڵێکا چەندەها کاری شانۆیی پێشکەش ئەکەین ، بەڵام ، بەرای من زۆریی ژمارەی شانۆگەریی نوێ مانای ئەوە ناداتە دەستەوە ، کە ئێمە شانۆیەکی تەواومان هەیە . . ماوەی پێشکەشکردنی یەکەم نۆبەرەی شانۆمان خۆی لە (پەنجا ساڵ) تێپەڕ ناکات . . ئەمەش راستەوخۆ ئەوە

ئامادەکردنی :
شێرزاد عبدالرحمن

دەگەیەنێ کە ئێمە کەلەپووری شانۆی کوردیمان نیە . لە هەمان کات کە قسە دەربارەی شانۆ دەکەین ، دەبێ ئەوەمان لەبەرچاوبێ کە رەگەزی بنەرەتی ی لە شانۆدا دیار بکەین . . کە بریتین لە دەق شانۆو کۆمەڵانی خەڵك و ئەکتەرو دەرهێنەر .

• باشە بەڕای تۆ مەسەلەکە تەنیا لە قات‌و قڕی ی دەقەوە سەرهەڵئەدات . . یان شتی‌ترو . . هی‌تر ؟ !

تێ‌روانینێك بە شانۆی کوردی . ئەوە ساغ‌ئەکاتەوە . کە تەقەللایەکی بچووك هەیە بۆ مەسەلەی «دەق» . . بەلاَم جەماوەری ئەوتۆمان بۆ دروست‌نەبوە کە کاری داهێنەرانە شێ بکاتەوە لە رووی (بیرو هونەرەوە) . . لەلای‌تر ، ئەکتەری داهێنەرو لێ‌هاتومان بە پەنجەکانی دەست دەژمێردرێ ، هەرووەها دەرهێنەریش ! .

هەرچەندە من دڵنیام کە ئەم راستی‌یانە ، تاڵن ، بەلاَم نامەوێ بیان‌شارمەوە

• کەوابێ . بەلای تۆوە . وەك هونەرمەندێك چاری ئەم دیاردانە چۆن ئەبینی ؟ ! . .

+ چاری راستەقینە ئەوانەیە کە باسم کردوون دەبێ بگەرێینەوە بۆ کەلەپوور ، لەوێوە سەرچاوەی راستەقینەو روونی شانۆی کوردی سەر هەڵئەدات‌و دەبێ بەزووترین کاتیش تەقەللای راستگۆیانە بخەینەکار ، خۆمان لە «خۆویستن» دوور خەینەوە . . ئەدی چۆن ئەتوانین ئیدعای سەرهەڵدانی نوێ بکەین‌و لە هەمان کاتیش هەریەکە لەلای خۆیەوە واتێ‌بگات کە تەنیا ئەو ئەتوانێ بەتاقی تەنیا شانۆی کوردی دروست بکات ؟ ! .

• هونەرمەند (فتاح خەتاب)یش دەرچوێ پەیمانگای هونەرە جوانەکانە . . لەم ماوەیەدا چەند بەرهەمێکی شانۆیی دەرهێناو بەردەوامە لە تەقەللای خۆی . . ویستمان دەربارەی لایەنێکی وونی شانۆی کوردی قسە بکات کە باسی لێ‌نەکرابێ ئەویش مەسەلەی «شێوازە» . . .

• کاك فتاح ، بەڕای تۆ ، تائێستا هونەرمەندی کورد توانیویەتی بەتەواوی مامەڵەی داهێنەرانە لەگەڵ «شێواز»ی دەرهێنان بکات‌و بیبەستێتەوە بە خۆزگەی بینەرو سەرکەوتن بەرامبەر بەجەماوەر دەست بخات ؟ ! .

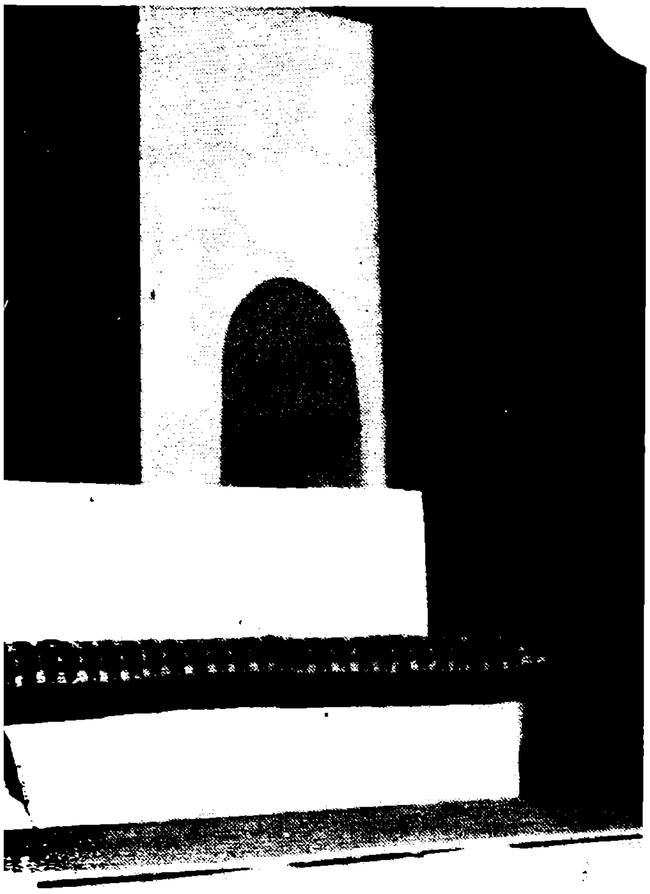

+ بەلای من مەبەست لە دەرهێنان شێوازە دەرهێنەری سەرکەوتووش ئەو کەسەیە کە پێڵووی هەردو چاوەکانی بکاتەوە ، بۆ ئەوەی باشترین شێوازو نزیکترین شێواز بێنیتەکایەوە ، هەرووەکو چۆن دەق شانۆیی فەرزی دەکات بۆ ئەوەی لەو نیگایەوە دنیای خەون‌و ژانی گەورەی شێواز سەرهەڵبدا . بەلای منەوە ، یەکەم هەنگاو لە هەموو کارێکی شانۆیی‌دا ، مەیسەرنابێ ئەگەر دەرهێنەر ، خۆی ، نەخشەیەکی ووردو فراوانی نەبێ بۆ ئەوەی بیێنە بەردی بناغەی کاری درامی .

مەسەلەی «شێوازی دەرهێنان»ی تێدا روون‌بێتەوە ! ؟ .

+ ئاسانە . شانۆگەری «هەبو ، نەبوو»ت بینی کە «قاسم محمد» دوبارەی کردۆتەوە و بە کوردی پێش‌کەش‌کرا . شانۆگەرییەکە «مەکەمی ی» بوو لە رووی نووسین‌و دەرهێنانەوە . بەڵام ، شتێکی رێکەوت بو کە لێرە بە شێوەیەکی «ئاوسی ی» بینیمان بە پێچەوانەی رەسەنایەتی خۆی‌و یەکتر ناگرنەوە . «ووشە» دەبێتە قوربانی دیکۆری رەونەقدارو لە نێوان پرۆجکتۆرە رەنگاورەنگەکاندا دەیەوێ وونمان‌کات . بە‌نموونە : کە (بەندە)کە دێتە لای (پاشا)و داوای سەربەستی ی لی‌دەکات ، پاشاش بریاری بۆ دەردەکات . . لە کاتێکا کە نزیکترین کەس «کچەکە»ی خۆی ئازاد ئەکات‌و هاوەڵەکانی ئەچەوسێنتەوە . . نازانین بۆچی دەرهێنەر دەیەوێ «پاشا» بە پیاو چاك نیشان بدات . . لەلایەکی‌تر وا لە کرێکارێك ئەکات کچی پاشا نەخوازێ‌و بە مرۆڤێکی گیر مامەڵەی لەگەڵ دەکات‌و لە ئەنجامدا کۆتایی‌یەکە بە پێچەوانەی کارەکەی «قاسم محمد»ی لی‌دێ . ئەبێ مردنی (رەجەب)یش لەیاد نەکەین ، کەوای لە بینەر کرد بگری . . لەگەڵ ئەوەی کە دڵنیاین «مشهد»ەکە بۆ نیشاندانی «حالة» . . نەك فرمێسکی رووت ! ! . .

• «نەرمین ناکام»ی هونەرمەند ، لە ساڵی ١٩٥٨ لە شانۆی کوردی‌دا دەرکەوت . بەدرێژایی چەند ساڵە وەکو ئافرەتێکی هونەرمەند بەردەوامە . . تۆبڵێی دوای ئەو چەند ساڵە چەندە هەڵوێستی تاڵ‌و شیرین روو بەرووی بووبێتەوە . . ! بەڵام ئێمە جارێ لە هیچێك لەوانە ناپرسین‌و دەمانەوێ بزانین بەرامبەر بەو پرسیارە دەڵێ‌ی‌چی : بۆچی ئافرەت ئەوەندە لە نێو ئێمەدا لە تەختەی شانۆ دەترسی‌و لی‌ی‌بوە بە ئەژدیهاو ناوێری توخنی کەوێ ؟ ! .

+ کاکە شێرزاد ببوورە ، لەگەڵت‌دانیم نانێم بەوەدا کە ئافرەتی کورد روحی لە شانۆ چوە . بەڵام پیاو ، لە شێوەی خزم‌و براو کەس‌و کاردا نایەڵن بەردەوام‌بێ . . ئەگینا بڕوابکە ئافرەتەکە ، وەك پیاو ، کانیاوی هونەر لە دەروونیا هەڵدەقووڵێ‌و بەتاسەوەیە لەسەر شانۆ دەرکەوێ‌و تا دواهەناسە لی‌ی جیا نەبێتەوە . بەڵام ، کۆمەڵ ، خۆی دەیترسێنێ بە هەمو شێوەیەکەوە لەوترسە گەورەی رادەهێنێ . .

• پاشە بەرای تۆ ، ئەگەر ئائێستا بینەری کورد دوچاری دەرهێنەرێك نەبووبێ کە «شێوازی تایبەتی» هەبووبێ ، مانای ئەوە دەگەیەنێ کە ئێمە چاو لە کارە ناتەواوەکان بپۆشین ؟ !

- نەخێر . هەقی خۆیەتی چاو لەوانە نەپۆشرێ کە لە ئەنجامی نەزانینی خۆیان بەرامبەر بە شانۆ کاریان کردۆتە سەر داهێنەرانی شانۆی کوردی‌و بەرهەمەکانیان بەشێوەیەکی «خۆنیشان دان» بوە و ئاستی شانۆیان پوکاندۆتەوە . .

• حەز ئەکەین ، باسی شانۆگەرییەکانمان بۆ بکەی ، کە

• «قاسم عزیز»یش وەك ئەكتەر . دەیەوێ ناخی خۆی دەربڕێ . . بەڵام پێش ئەوە . ئێمە خۆمان دەمانەوێ بپرسین : بۆچی ئەكتەری كورد زیاتر لەسەر شانۆ هەوڵ ئەدات «لاسایی» بكاتەوەو ناتوانێ شتێكی نوێ بخاتە سەر توانای هونەریی خۆیو شانۆی كوردی بە گشتیی ؟ .

ا بەڵام حەزئەكەم كە باسی شانۆ دەكەین هەمولایەنەكان وەربگرین . بۆ نموونە كە بمانەوێ لە «ئەكتەر» بدوێین ، دەبێ ئەوەمان لەبەرچاوبێ . كە ئەكتەریش وەك شانۆی كوردی لە قۆناغی بنیاتناندایە . جا . ئەگەر بێتو سەراپای مەرجو پێویستی راستەقینە بەسەر ئەكتەری كورد بسەپێنین . دەبێنین . زۆربەمان سیفاتی ئەكتەری راستەقینەمان نیەو زۆر بەشمان لە ئەنجامی خودی خۆمانەوەو بەبێ دەرچون لە هیچ قوتابخانەو پەیمانگایەكی هونەریی دێینە سەرشانۆ . سەرای ئەوە . دەرهێنەرەكانمان كەمتر بایەخ بە مەسەلەی نواندنی ئەكتەر ئەدەنو تائێستا .لە كام تیپی هونەریدا ستۆدیویەك هەیە بۆ راهێنانی ئەكتەر ؟ . لە كاتێكا كە زۆربەی ئەكتەرەكان «متشنج»نو لە كاتی تواندندا لە «كەسایەتی» دەورەكە ناپێچنەوە . .

• بەڵام كاكە قاسم . ئەوەت لەیادنەچێ . زۆر دەرهێنەر گەلێ كەسانیوا دێنینە سەر تەختەی پیرۆزی شانۆ كە فریان بە نواندن نیە . .

+ ئەمەش وایەو . . دەبێ ئەوانەش كە ئێستا هەن . هەوڵی خۆ دروستبوون بدەنو لە قالبێك نەمێننەوە . چونكە پاشە رۆژی شانۆی كوردی لە چاوی ئەوانو دەستو پەنجەی داهێنانی ئەواندا سەر هەڵئەدات .

• كاك «كەمال عبداللە قادر»یش هونەرمەندێكی ترەو لە «فەقێ ئەحمەدی دارەشمانە» و «حەمە وەی وەی» دەورێكی سەركەوتوو ئەبینێ . . لێمان پرسی : بۆچی زوربەی ئەكتەرەكانمان موتالاو خوێندنەوە و تێگەیشتنیان لە مەسەلەی شانۆ سستو كزەو هەندێ بە تەمبەڵی دێنە سەرشانۆو . كە هاتنە خوارەوە تەواو ! ! .

ا بەرای من مەسەلەكە لەوەدایە كە زۆربەی ئەكتەرەكان لە ئەنجامی رۆشنبیریو خۆشەویستی قوڵیان نەهاتوونەتە سەر شانۆی كوردی . . هەندێ ئارەزووی ساكارانەیان هەیەو . . هەندێكی تر لاساییكردنەوە وەك لەگەڵ كاك قاسم باست كرد . . زۆربەی ئەكتەرەكان بەم حاڵەتە دێنە سەر شانۆ ! ؟

• بەڵام گوناهی بینەری كورد چیە ؟ .

- گوناهەكە لە ئەستۆی ئەوەدایە كە دەرهێنەران رۆڵی خۆیان نابینن . . هەوڵ نادەن هونەر لە ئەكتەر بگەیەننو لێی دەكەن بە قەڵایەكی سەختو بێ ئەوەی بیر لەوە بكرێتەوە كە ئەگەر هونەرمەند زەمینەیەكی «فیكری» نەبێ . چۆن دەتوانێ دۆستایەتی لەگەڵ هونەردا بكات و بەزدەوامبێ . چونكە مەسەلەی هۆشمەندیی بنەرەتی یە . . هونەرمەندیش ناتوانێ رۆڵی خۆی لە گۆرانكاریدا ببینێ ئەگەر بە عەشقێكی گەورە بۆ شانۆ نەسووتێ .

• سوپاس بۆ هەمووتان .